

Sygn. akt I PK 47/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa F. C.
przeciwko J. Spółce Akcyjnej w J.
o zapłatę odszkodowania z tytułu dyskryminacji w zatrudnieniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 listopada 2015 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach
z dnia 16 października 2014 r., sygn. akt IX Pa 74/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju wyrokiem z 2 kwietnia 2014 r., IV P 288/12, oddalił powództwo F. C. o zapłatę odszkodowania z tytułu dyskryminacji w zatrudnieniu przeciwko J. S.A. w J., uznając, że powódka nie wykazała, aby pozwana J. S.A. naruszyła zasady równego traktowania w zatrudnieniu czy też dopuściła się względem powódki jakichkolwiek zachowań o charakterze dyskryminującym.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniosła powódka.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z 16 października 2014 r., IX Pa 74/14, oddalił apelację powódki. Sąd Okręgowy w

całości podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że kwestie nieodpłatnego nabycia akcji nie wchodzą w zakres hipotezy normy art. 18^{3a} § 1 k.p. Przede wszystkim uprawnienie pracownika do nieodpłatnego nabycia akcji oraz związane z tym obowiązki pracodawcy nie są objęte treścią stosunku pracy, gdyż mają swoje źródło w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (tekst jednolity: Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.) oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 2003 r. Nr 35, poz. 303 ze zm.). Akcje serii C nie są wprowadzane na podstawie tej ustawy, lecz uchwały nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej z 12 maja 2011 r., ale analogicznie kwestia uprawnień do nieodpłatnego ich nabycia nie wchodzi w zakres „warunków zatrudnienia” wymienionych w art. 18^{3a} § 1 k.p. Jak zauważył Sąd Rejonowy, nierówne traktowanie, o którym mowa w tym przepisie, może dotyczyć jedynie relacji pracodawca-pracownik, a nie relacji między pozwaną Spółką a pracownikiem zatrudnionym w spółce-córce pozwanej, jaką jest S.. Powódka nabyła akcje typu A jako były pracownik pozwanej, zatem nie może porównywać swojej sytuacji do sytuacji osób, które uzyskały akcje jako pracownicy S., tym bardziej że zasady ustalania liczby akcji serii A i serii C tej ostatniej Spółki były identyczne, przy zastosowaniu kryterium powielającego kryterium ustawowe obowiązujące przy ustalaniu zasad obliczania stażu pracy w przypadku akcji serii A. Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwana nie miała żadnego ustawowego obowiązku oferowania swoich akcji serii C, albowiem jedyny obowiązek, jaki wynikał z ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji, dotyczył akcji serii A. W związku z emisją tych dodatkowych akcji pozwana miała możliwość zastrzec, że akcje serii C będą przysługiwać jedynie tym osobom, które nie posiadają prawa do akcji na podstawie ustawy. Wbrew odmiennym twierdzeniom powódki, pozwana, rozpowszechniając w 1997 r. informacje, że podpisanie oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji jest warunkiem niezbędnym do uzyskania akcji, zrealizowała swój obowiązek ustawowy względem pracowników. Niewątpliwie wszelkie działania pozwanej nie miały na celu pozbawienia jakiejkolwiek grupy pracowników uprawnień do nabycia

akcji. Wręcz przeciwnie, pozwana poszerzyła krąg uprawnionych. Zatem wypełniła wszystkie warunki i obowiązki wynikające z ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji. Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego, Sąd badał czy pozwana ze swojej winy wyrządziła powódce szkodę, czyli czy można rozpatrywać sprawę w kontekście szeroko rozumianej szkody cywilnej, jednak przeprowadzone postępowanie dowodowe jednoznacznie dowodzi, że pozwana nie wyrządziła powódce szkody ze swojej winy.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powódki jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 415 k.c. w związku z art. 11² i art. 11³ k.p. w związku z art. 16 k.p., względnie art. 471 k.c. w związku z art. 11² i art. 11³ k.p. w związku z art. 16 k.p. w zakresie, w jakim Sąd ocenił, że pozwana nie wyrządziła skarżącej szkody, dopuszczając się dyskryminacji powódki jako swojego byłego pracownika w stosunku do innych swoich byłych pracowników jednakowo wypełniających w przeszłości taką samą pracę na rzecz pozwanej, różnicując uprawnienia swoich byłych pracowników zatrudnionych obecnie w spółce kapitałowo zależnej od pozwanej do nieodpłatnego nabycia akcji serii C od spełnienia kryterium nieodnoszącego się do różnego wykonywania tych samych obowiązków, a uzależniając prawo do tego świadczenia między innymi od tego, czy były pracownik zrezygnował lub zaniedbał w ustawowym terminie dopełnienia obowiązku złożenia oświadczenia o zamiarze nabycia akcji serii A, a więc kryterium zabronionego.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie: 1) „czy w związku procesem prywatyzacji, w warunkach gdy pracodawca będący prywatyzowaną spółką przygotowuje specjalne rozwiązanie socjalne dla pracowników w niej zatrudnionych, jest on zobowiązany te świadczenia przydzielić na równych warunkach tylko obecnie zatrudnionym pracownikom, czy na tych samych warunkach świadczenie to powinno być przyznane także byłym pracownikom”, 2) „czy pracodawca przyznając, w związku z procesem prywatyzacji spółki państwowej, świadczenie w postaci akcji dla swoich byłych pracowników zatrudnionych następnie na skutek przeobrażeń kapitałowych w innej spółce grupy

kapitałowej, jest zobowiązany to świadczenie przyznać na równych warunkach wszystkim byłym pracownikom i czy dopuszczalne jest rozróżnienie uprawnień do tych akcji, w zależności od tego czy pracownik złożył w przeszłości oświadczenie o zamiarze nabycia akcji komercjalizowanej spółki, a jeżeli nie, to czy pracownik jest w opisany sposób dyskryminowany w znaczeniu art. 11³ k.p.”

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, a w przypadku stwierdzenia podstaw do tego – o uchylenie w całości również wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty przez uwzględnienie powództwa zgodnie z żądaniem pozwu, a także zasądzenie od pozwanej na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana Spółka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącej na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest możliwe wówczas, gdy wniosek o przyjęcie zawiera przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przedstawienie zagadnienia prawnego

jako uzasadnienia wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307). Ponadto, istotne zagadnienie prawne nie występuje, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że w skardze nie przedstawiono istotnego zagadnienia prawnego w powyższym rozumieniu, gdyż Sąd Najwyższy w wyroku z 22 czerwca 2015 r., I PK 240/14 (niepublikowanym) rozstrzygnął już podobne zagadnienie, w sprawie o analogicznym stanie faktycznym, dotyczącej tego samego pracodawcy, tj. J. S.A., uznając, że pozwana Spółka nie dopuściła się złamania zasady niedyskryminacji przy przyznawaniu akcji byłym pracownikom.

W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że nie narusza zasady niedyskryminacji (art. 11² oraz 11³ k.p.) wobec byłego pracownika, który nabył prawo do akcji z mocy ustawy, przyznanie prawa do akcji innym pracownikom, którzy nie nabyli tego prawa z mocy ustawy. W przytoczonym wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że pracownicy pozwanej J. S.A. prawo do akcji serii A uzyskali na podstawie ustawy. Natomiast prawo do akcji serii C nabyli pracownicy pozwanej oraz niektórych spółek zależnych, którzy nie byli uprawnieni do nabycia akcji serii A. W ocenie Sądu Najwyższego, były pracownik (powód w sprawie rozstrzyganej powołanym wyrokiem), znajdujący się w sytuacji prawnej analogicznej do sytuacji skarżącej, choć uzyskał prawo do akcji na innych zasadach niż pracownicy uprawnieni do nabycia akcji na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, nie może zasadnie zarzucać naruszenia zasady niedyskryminacji uregulowanej w przepisach Kodeksu pracy. Otrzymał

bowiem akcje zgodnie z przepisami ustawy, co czyniło bezprzedmiotowymi rozważania dotyczące problemu relacji pracodawcy z byłym pracownikiem w kontekście zasady niedyskryminacji. W sprawie I PK 240/14 powód, podobnie jak skarżąca w obecnym postępowaniu, bezspornie otrzymał akcje serii A zgodnie z przepisami ustawy, która dopuszczała zaliczenie stażu pracy u pozwanej i jej poprzedników. Nie mógł mu zostać zaliczony staż u następcy pozwanej, czyli u obecnego pracodawcy powoda. Z kolei przydział akcji serii C został dokonany w istocie w zgodzie z regulacją ustawową, czyli przy zaliczeniu stażu u obecnego pracodawcy i jego poprzednika (pозwanej). Dlatego, w ocenie Sądu Najwyższego, można stwierdzić, że różnice w zakresie sposobu liczenia stażu pracy w celu przyznania akcji serii C wynikały nie tyle z innego i dyskryminującego sposobu ustalenia zasad w uchwale Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, ile ze zmienionych okoliczności faktycznych. Jest również oczywiste, że pozwana Spółka nie mogła przyznać prawa do obu emisji akcji tym samym pracownikom ani nie mogło dojść do kumulowania uprawnień do nich wynikających z różnych regulacji. Zgodnie z prawem (na podstawie ustawy) nabycie przez byłego pracownika akcji prywatyzowanej spółki (pозwanej) wyklucza skuteczne dochodzenie przez niego roszczeń związanych z dodatkową emisją akcji, przeznaczoną dla pracowników pozwanej lub podmiotów zależnych, którzy prawa tego nie nabyli z ustawy. Działania pozwanej nie miały na celu pozbawienia czy ograniczenia uprawnień do nabycia akcji przez powoda. Pozwana natomiast, nie mając takiego obowiązku, rozszerzyła krąg pracowników i byłych pracowników uprawnionych do nabycia akcji.

Odnosząc się do zarzutów skargi kasacyjnej w rozpoznawanej sprawie należy jeszcze dodać, że nie przedstawiono w niej argumentów mogących przemawiać za tym, że zasady nabycia dodatkowych akcji wynikające z uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia naruszały przepisy obowiązującego prawa albo nosiły znamiona dyskryminacji. Wbrew twierdzeniom skarżącej, powołany przez nią w skardze wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 2004 r., I PK 386/03 (OSNP 2005 nr 1, poz. 6) nie potwierdza, aby dyskryminacja w stosunkach pracy mogła dotyczyć także byłych pracowników pracodawcy. Wyrok ten rozstrzygał o tym, że obowiązek informowania o przysługujących im z mocy prawa

uprawnieniach związanych z prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego dotyczy nie tylko pracowników, lecz także byłych pracowników, którym przysługiwało prawo do akcji z mocy prawa. Zatem treść tego wyroku nie może być odnoszona do okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie z powództwa skarżącej. Przeciwnie, z powołanego orzeczenia wynika, że pozwana wypełniła obowiązki nałożone na nią przez ustawę – skarżąca nabyła bowiem prawo do akcji przysługujących jej z mocy ustawy. Skarżąca nie przedstawiła przekonujących argumentów, które pozwalałyby na poważne rozważanie, czy pozwana Spółka dopuściła się w stosunku do niej czynu zabronionego (deliktu) albo czy naruszyła warunki kontraktu przyznając akcje innym pracownikom, którzy nie zdołali ich nabyć z mocy ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji.

W konsekwencji, ze względu na utrwalone orzecznictwo, w sprawie nie występuje kolejna potrzeba wyjaśniania tego samego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), skoro Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd w konkretnej kwestii, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2011 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575, z 9 marca 2011 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126, z 24 lutego 2011 r., II PK 274/11, LEX nr 1215146).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. (co do odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania) oraz art. 102 k.p.c. (co do nieobciążania skarżącej obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej).